

Lördagen den 16 Maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Efter att vid ofvan uppgifna tid hafva sammanträdt i Kammarens samlingsrum, afgingo nu derifrån Herr Talmannen och Kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 11 f. m. till Storkyrkan, der riksdagspredikan afhöordes, samt begåfvo sig sedermera, jemte Första Kammarens ledamöter, till Rikssalen, hvarest, efter det Herrar Talmän i särskilda tal uttryckt Kamrarnes vördnad och välgångsönsknningar, samt Riksdagsbeslutet blifvit uppläst, Hans Maj:t Konungen täcktes afsluta riksdagen.

§ 2.

Från Rikssalen återvände Herr Talmannen och Kammarens ledamöter till Kammarens samlingsrum, der *Herr Talmannen* nedlade klubban med ett så lydande afskedstal:

Mine Herrar!

Oaktadt Riksdagens förhandlingar äro slutade och dess ledamöter redan blifvit af Hans Maj:t Konungen hemförlofvade, hafva vi likväl, innan vi skiljas åt, ännu en gång velat samlas här för att säga hvarandra farväl. Kunde i afskedsstunden denna dag för ett år sedan liffiga försäkringar om inbördes aktning och förtroende afgifvas, så finnes utan tvifvel nu en ökad anledning att förnya dem, ty fyra månaders nytt gemensamt arbete för ett älskadt fäderneslands välgång måste ännu närmare hafva sammanslutit oss och lärt oss hvad som utgör sjelfva grundvilkoret för uppnåendet af det mål vi alla söka. Man hör visserligen ofta betviflas, att denna Kammare skall utmärka sig för någon synnerlig enighet, och det försäkras från mer än ett håll, att här i stället för sämja finnas två partier, som mot hvarandra föra brinnande krig, i hvilka segrar och nederlag icke blott på vanligt sätt omvexla, utan tillika äro föremål för himmelsvidt skiljda omdömen. Menas härmed något annat än de naturliga försök, som blifvit gjorda för att sammanhålla de i vissa frågor liktänkande, eller de meningsskiljaktigheter, som i särskilda fall nödvändigt framkalla olika grupperingar bland ledamöterna, så torde beskrifningarna, antingen de tillkommit med fröjd eller med suckan, icke fullt öfverensstämma med verkligheten. Om i stället den, som vågar uttala dessa ord, sjelf skulle hafva misstagit sig i sin uppfattning, så må det förlåtas honom såsom en fridens man, att han trott och tror sanningens och fosterlands-kärlekens

kärlekens enande magt vara på detta rum starkare än lidelsernas söndrande. I alla händelser böra vi hoppas, att en hvar återvänder härifrån med ett godt samvetes vittnesbörd att efter förmåga hafva fullgjort sin pligt, och då kunna vi ju äfven alla med öppen panna möta våra kommittenter. Hvarken bifall eller tadel kan vara rättessnöret för den offentlige mannens handlingar.

Med långt större rätt än jag gjort mig till tolk för den allmänna stämningen inom denna Kammare, frambär jag för egen räkning till alla dess ledamöter, både närvarande och frånvarande, ett enkelt, men uppriktigt uttryck af min innerliga tacksamhet för det förtroende, den vänskap och det öfverseende, jag äfven under det nu slutade riksmötet åtnjutit. Då jag sistförflutna år lemnade talmansstolen, hemförde jag derifrån en rik skatt af dyrbara, outplånlige minnen; jag medtager denna gången en ännu rikare sådan. Djupt känner jag de stegrade förbindelser, som derigenom blifvit mig pålagda, samt har försökt och vill försöka att, så vidt det är mig möjligt, infria dem. Kommer det än hädanefter såsom hittills att blott i ringa mån lyckas, så tröstar jag mig dock med den på erfarenhet grundade vissheten, att edra fordringar, mine Herrar, ej sträcka sig längre, än en ärlig vilja kan motsvara.

Särskildt anhåller jag att få betyga den högt aktade vän, som innehaft vicetalmans-befattningen, min varmaste erkänsla för trofast biträde under alla förhållanden ävensom att till Kammarens sekreterare och öfrige tjänstemän i dess kansli frambära en hjertlig tacksägelse för redbart och godt arbete.

Vi återvända nu allesammans till de afbrutna sysselsättningar, som på olika områden inom samhället åligga oss. Måtte välsignelse hvila öfver dem och våra hem. Hvad framtiden bär i sitt sköte, veta vi icke; men det veta vi, att vi förtröstansfullt kunna gå äfven det okända till mötes, om vi blott bygga på den enda osvikliga grunden för människors välfärd. Vare alltså den fast i våra hjertan och utgöre det starkaste osynliga föreringsbandet emellan Sveriges folkombud så väl som emellan dess öfriga innebyggare.

Härå svarade Herr vice Talmannen *Mannerskantz*:

Herr Doktor och Biskop!

Då det torde tillkomma mig, på grund af den plats jag haft äran intaga bland denna Kammares ledamöter, att med några ord besvara Herr Biskopens till oss nyss ställda afskedshelsning, måste jag beklaga, att jag måhända icke förmår fullgöra denna pligt på det sätt, som jag borde och skulle önska för att rätt kunna återgifva hvad vi alla i denna stund känna oss manade att för Herr Biskopen uttala. För denna afskedshelsning, som vi emottagit, och för de sanna, vackra och om en riktig uppfattning af den stämning, som är rådande inom denna Kammare, vittnande ord, hvilka deruti uttalats, anhåller jag emellertid nu att ifrån oss alla till Herr Biskopen få hembära vår gemensamma, uppriktiga, varma och hjertliga tacksägelse. Men vi hafva att tacka icke blott härför, utan äfven för den osparda möda och det oförtröttade nit, hvarmed Herr Biskopen nu för andra gången ledt våra öfverläggningar på ett sätt, som

icke kunnat annat än framkalla odeladt bifall och den djupaste tacksamhet, som samvetsgrannt skall af oss i minnet förvaras. Under de många stridiga meningarnes brytningar och under de ofta långa förhandlingarnes svåra invecklingar har det alltid känts lugnande att veta sig på den ledande platsen ega en man, som — på samma gång varm, efter sin öfvertygelse och sina känslor, för egna idéers framgång — städse lagt i dagen den fullkomligaste oväld och gjort full rättvisa åt andras meningar, och visat sig förmå med säker blick och klar uppfattning lugnt leda öfverläggningarne fram till beslut i öfverensstämmelse med den mening, som visat sig vara rådande.

Herr Biskopen har nyss sagt några ord om endrägten inom denna Kammare, och att mången betviflat, det någon sådan der skulle finnas. I min tanke har Herr Biskopen dock sannt uttryckt sig, då han sagt, att denna endragt otvifvelaktigt finnes inom Kammaren, och, som jag tror, uti ganska hög grad, om man tränger till förhållandenas djup, och ser icke blott hvad som rör sig på ytan; och min fasta öfvertygelse är också, att denna endragt måste ega rum mellan ombuden för ett folk, som är så vant vid friheten, som det svenska. Ty, mine Herrar, sjelfva denna vana vid friheten och känslan af dess höga värde för hvarje samhällsmedlem måste nödvändigt alstra en fördragsamhet mot olika tänkande, hvilken — äfven om den under de lifliga stridernas häftiga brus skulle någon gång synas störd — dock alltid snart återtager sin magt och förenar de olika meningarne i ett endragtigt sträfvande för ett gemensamt fosterlands väl; och jag vågar ännu en gång upprepa, att ett af de kraftigaste bevis på denna till samdrägt manande verkan, som den urgamla svenska friheten måste utöfva på svenska folkets ombud, framstår just i Herr Biskopens egen personlighet, hvilken i detta fall i sig förenar alla de egenskaper, som, värdefulla i sig sjelfva, alstra denna förmåga att, med den lifligaste värma för sina egna åsikter, veta att rätt uppskatta äfven andras.

Då vi nu, hvar och en i sin stad, återvända att sköta de hvarjehanda göromål och bestyr som vänta oss i våra hemorter, anhålla vi att, innan vi skiljas, än en gång få försäkra Herr Biskopen om den hjertliga vänskap, den sanna tillgifvenhet samt det oinskränkta förtroende, som, redan vid förra Riksdagen grundlagda, och under denna mer och mer befastade, vi i denna stund för Herr Biskopen hysa, och önskande Herr Biskopen och dess familj all möjlig lycka och välgång samt att äfven de nya offentliga eller enskilda värf, hvaråt Herr Biskopen nu går att egna sina krafter må krönas med framgång, bedja vi att få i Herr Biskopens välvilliga hågkomst alltid få vara inneslutne.

Under utbytande af ömsesidiga välönskningar åtskiljdes härefter Herr Talmannen och Kammarens ledamöter kl. 2 e. m.

In fidem
H. Husberg.